

Accize de peste două ori mai mari la țigările cu filtru și mașinile cu volumul de trei litri

2

Energie ca-n Europa: între realități și iluzii

4

Ce au făcut alții ca să iasă din criză și noi nu

6

Scade prețul de import la gazele naturale, dar nu și tarifele interne

Republica Moldova va plăti pentru gazele naturale rusești importate în al doilea trimestru al anului curent un preț de 249,44 dolari pentru o mie de metri cubi, cu circa 25% mai puțin decât în primul trimestru, potrivit ministrului adjunct al Economiei, Tudor Copaci.

„Preconizăm o scădere în continuare și pentru trimestru trei, și patru”, a declarat, Tudor Copaci.

Ministrul adjunct al Economiei a spus că Agenția Națională pentru Reglementări în Energetică analizează noile prețuri, însă, a lăsat să se înțeleagă că reducerea tarifelor interne la gaze este mai curând posibilă

„în trimestrele trei-patru”.

„Tarifele actuale au fost calculate la prețul de import de 284 de dolari, pe când în primul trimestru, Moldovagaz a cumpărat gaze la un tarif de 339 dolari. În urma acestei diferențe, Moldovagaz are pierderi financiare de circa 30 mil de dolari. (...) Datorită faptului că în primul trimestru

s-a importat foarte mult gaz, este nevoie de a rebalansa volumele”, a subliniar Tudor Copaci.

Anterior, premierul Zinaida Greceanii, aleasă și deputat pe listele Partidului Comuniștilor, declarase că odată cu stabilirea unui nou tarif la import urmează să fie revizuite și tarifele pentru consumatorii locali.

Tariful la gazul rusesc de import este revăzut odată la fiecare trimestru în funcție de evoluția prețurilor la petrol. În 2008, Republica Moldova a cumpărat gaze rusești la un preț mediu anual de 232 dolari pentru o mie de metri cubi, cu 34% mai scump decât în 2007.

● Evenimentele săptămânii

Chișinăul vrea să obțină un credit tehnic din partea Chinei. Acest subiect a fost discutat în cadrul unei întâlniri de către președintele în exercițiu Vladimir Voronin și ambasadorul chinez în Republica Moldova, Shi Longzhuang. Finanțarea ar fi destinată „pentru realizarea unor proiecte investiționale în domeniul dezvoltării infrastructurii, în principal, celei de transport”, potrivit unui comunicat al președinției. Mărimea creditului și alte termene de finanțare nu au fost făcute publice. Înainte de alegeri, într-un interviu pentru presa rusă, Vladimir Voronin declarase: „China ne-a propus un credit avantajos de 1 miliard de dolari, cu o dobândă de 3%, pentru reparația drumurilor. Dar, FMI s-a opus vehement, să nu îl contractăm. Ei (FMI – n.r.) ne oferă credite cu dobândă de 0,4%, dar un miliard nu doresc să ne dea. Noi însă avem nevoie de acest miliard pentru a soluționa problema drumurilor. Sunt gata să contractez acest împrumut de la europeni cu 0,4%. Dacă nu îl vom primi, îl vom contracta de la chinezi”.

FAO promite câte 20 kg de semințe de porumb pentru fermierii afectați de inundații. Primul lot de ajutoare al Fondului ONU pentru Agricultură, compus din 200 tone de semințe, va fi distribuit unui număr de cca 10 mii de beneficiari din 15 raioane afectate de inundațiile din anul trecut (Anenii-Noi, Briceni, Cantemir, Criuleni, Dubăsari, Edineț, Florești, Leova, Ocnița, Rezina, Rîșcani, Soroca, Șoldănești, Ștefan-Vodă, Ungheni). În faza a doua, ajutorul FAO va constitui cca 250 tone de semințe hibride de porumb, ce vor fi distribuite beneficiarilor selectați din alte raioane.

Teliasonera Eurasia va continua să investească în Moldova. O declarație în acest sens a făcut Tero Kavaisaari, președintele Regiunii de Afaceri „Teliasonera Eurasia”, care este acționarul principal al companiei Moldcell. Investițiile vizează îmbunătățirea calității serviciilor prestate, extinderea rețelei și sporirea capacității prin implementarea unor noi servicii și tehnologii. La 29 aprilie, compania Moldcell a marcat 9 ani de activitate pe piața moldovenească.

Benzina s-a scumpit. Motorina stă la rând

Stațiile PECO au afișat la mijlocul săptămânii trecute prețuri mai mari cu circa 9% (80 de bani) la benzină, în timp ce prețurile la motorină și gazul lichefiat au rămas neschimbate.

Astfel, benzina cu cifra octanică A-95 costă acum 9,59 bani per litru; benzina A-92 – 9,19 lei per litru; benzina A-90 – 8,89 lei per litru. Prețul motorinei constituie 9,59 lei per litru.

„Scumpirea se datorează deficitului de produse petroliere, modificării cotațiilor, precum și aprecierii valutelor străine în raport cu leul”, afirmă operatorii de pe piață.

Un reprezentat al importatorilor de produse petroliere a declarat pentru Business Expert că „ajustările de preț urmau să fie făcute încă înainte

de alegeri, însă, petroliștii au încercat să evite paralelele dintre scumpiri și procesul politic din țară”.

Este prima majorare de prețuri la produsele petroliere din acest an, după două ieftiniri consecutive. Ultima dată, stațiile PECO micșorase la începutul lunii martie, în medie cu 2,2% prețurile la benzină și cu 4,1% - la motorină. Prețul benzinei ajunsese atunci la minimul ultimilor patru ani (circa 8,80 lei per litru, în cazul benzinei A-95).

Ministrul adjunct al Economiei și Comerțului, Tudor Copaci nu

a exclus că în curând și motorina s-ar putea scumpi. „Totul depinde de prețurile de la burse. Experiența din ultimii ani arată că pe parcursul primăverii, când au loc consumuri mari de motorină, se ridică și prețurile internaționale la motorină”, a spus Tudor Copaci.

Accize de peste două ori mai mari la țigaretetele cu filtru și mașinile cu volumul de trei litri

Accizele la țigaretetele cu filtru ar putea fi majorate de la „6,60% + 3 lei” până la „14,50 lei + 6%, dar nu mai puțin de 31,20 de lei”, potrivit unui proiect de lege, remis spre examinare și avizare ministerelor și altor autorități ale administrației publice centrale și locale de către Ministerul Finanțelor.

Modificările respective se preconizează a fi operate în titlul IV al Codului Fiscal privind accizele. Cota accizelor este aplicată la 1000 de țigaretete, atât la cele produse în Republica Moldova, cât și la țigaretetele importate.

Proiectul de lege mai prevede majorarea de la 1,75 euro la 5,25 euro pe centimetru cub a accizului la autoturismele și autovehiculele, în principal pentru transportul persoanelor, inclusiv mașinile de tipul “breek” și mașinile de curse cu capacitatea cilindrică de peste 3000 cm cubi. Ministerul Finanțelor mai propune să fie instituit un acciz de 5,25 euro pe cm³ la vehiculele și autoturismele diesel sau semi-diesel cu volumul de trei litri. În prezent la mașinile și autoturismele diesel și semi-diesel cu volumul de peste 2,5 litri se aplică un acciz de 1,75 euro pe cm³. Acest acciz va fi valabil și pentru mașinile cu capacitatea cilindrică de peste 2500 cm cubi, dar de maximum 3000 cm cubi.

MF solicită avizul ministerelor și altor autorități ale administrației publice centrale și locale pentru majorarea impozitului din câștigurile de la jocurile de noroc de la 10% la 18%. Impozitul de 10% a fost introdus de la 1 ianuarie 2008.

De asemenea, potrivit modificărilor propuse la titlul II al Codului Fiscal, în lista subiecților impozabili, pe lângă persoanele juridice și fizice, se planifică să fie incluși „nerezidenții care desfășoară activitate de întreprinzător în Republica Moldova prin intermediul reprezentanței permanente”. Reprezentanța permanentă a nerezidentului, pentru scopurile fiscale reglementate, „este asimilată cu un agent economic rezident”.

Proiectul de lege include o noțiune nouă pentru Moldova „prețul de transfer”, dar care este aplicată peste hotare. Prețul respectiv va fi utilizat la transferul activelor materiale sau nemateriale, sau prestarea de servicii „între persoanele interdependente”, pentru a evita subevaluarea costului acestor active sau servicii. Este un indicator similar prețului de referință aplicat în vamă. Persoanele interdependente se consideră soțul și soția sau rude până la gradul al III-lea de rudenie inclusiv. O persoană fizică este interdependentă cu o persoană juridică dacă persoana fizică deține, în mod direct sau indirect minimum 20% din valoarea/numărul titlurilor de participare sau al drepturilor de vot la persoana juridică. În cazul persoanelor juridice o persoană este interdependentă de alta dacă cel puțin o persoană juridică „deține, în mod direct sau indirect, inclusiv deținerile persoanelor interdependente, minimum 10% din valoarea/numărul titlurilor de participare sau al drepturilor de vot la cealaltă persoană juridică”. Persoane interdependente sunt și persoanele juridice și companiile fiice ale acesteia.

● Evenimente corporative

Avioane de vânzare în Moldova. Întreprinderea de stat Aeroportul Internațional Mărculești va licita, la 12 mai, o parte din activele sale, inclusiv patru avioane. Este vorba de aparatul de zbor IL 18 D, produs în 1964, scos în vânzare la un preț de start de 905 mii USD; două avioane de tip AN 72, fabricate în 1988 și licitate cu 2 mil USD și 2,5 mil USD (unul se află la aeroportul Chișinău, iar altul în Kiev) și o altă navă AN 26, datând din 1984, la un preț inițial de 800 mii USD. Printre celelalte active licitate se numără câteva automobile și mai multe șasiuri. Companiile interesate trebuie să plătească o taxă de participare la licitație în mărime de 2000 de lei, precum și să achite un accont de 10% din valoarea obiectului licitat la care pretinde. În baza Aeroportului Internațional Mărculești a fost creată recent o Zonă Economică Liberă.

Hotelul Dacia anunță rabaturi de 30%. Reducerea în hotelul de patru stele este valabilă în perioada 1-20 mai. Unitatea dispune de 84 de camere, single și double, precum și numele semi-lux și lux.

Lafarge produce un nou tip de ciment. Acesta este destinat pentru: mortare pentru tencuială sau zidărie, șape, țigle, dale, borduri, scări, inele, etc. “Caracteristicile deosebite recomandă acest nou produs pentru obținerea unor sisteme de construcții de înaltă performanță, în contextul în care Moldova este interesată de dezvoltarea durabilă, rapidă și eficientă a infrastructurii”, a declarat Frederic Aubet, director general Lafarge Ciment Moldova. În anul 2008 compania a realizat o cifră de afaceri de peste 1 mld de lei.

Banca Națională a Moldovei a anunțat o licitație pentru selectarea companiei de audit extern. Licitația va avea loc la 7 mai. Serviciile de audit extern al dărilor de seamă financiare anuale, conturilor și registrelor BNM pentru exercițiul financiar încheiat la 31 decembrie 2009 urmează a fi prestate în perioada noiembrie 2009 – martie 2010. Setul de documente pentru participare la licitație poate fi ridicat după achitarea sumei nerambursabile de 200 lei și depunerea cererii de participare.

Camera de Comerț și Industrie invită agenții economice la o expoziție din România. Este vorba de expoziția internațională specializată „INDAGRA FOOD & DRINK” care, se va desfășura în perioada 20 - 23 mai 2009 la București, România, pe teritoriul CE „ROMEXPO”. Expoziția „INDAGRA FOOD & DRINK” este inclusă în Programul de participare a Moldovei la expozițiile internaționale în anul 2009, aprobat prin Hotărârea Guvernului. În cadrul expoziției se va desfășura Forul economic „Moldova prezintă”, organizat de Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova și Organizația pentru promovarea exporturilor din Moldova, la care va participa mediul de afaceri din Moldova și România.

Te ajută să crești

Str. Alexandru cel Bun 51
Tel.: 27-93-31, 27-93-13
www.raiffeisen-leasing.md

Raiffeisen
LEASING

COMERȚ ÎN RECESIUNE

Unitățile comerciale din Republica Moldova au raportat, pentru primul trimestru curent, vânzări de 1,4 mld de lei (98 mil euro), în scădere cu 4,3% față de aceeași perioadă a anului trecut, potrivit datelor Biroului Național de Statistică.

Se pare că pe timp de criză, moldovenii economici mai degrabă pe mărfuri nealimentare. Astfel, vânzările cu amănuntul de produse alimentare au crescut, în primele trei luni, cu 7,2%, în timp ce comerțul cu mărfuri nealimentare s-a redus cu 10,5%.

În total, în ianuarie-martie 2009, unitățile de comerț din Republica Moldova au vândut alimente în valoare de 1,6 mld de lei și mărfuri nealimentare în valoare de 2,5 mld de lei.

Stocurile de mărfuri la magazine au crescut, însă, cu 16,1%, fiind evaluate la 1 aprilie 2009 la aproape 4,7 mld de lei.

Proape 60% din vânzările cu amănuntul au fost efectuate în municipiul Chișinău, iar cota de piață cea mai mare revine întreprinderilor cu participarea capitalului străin.

Datele Biroului Național de Statistică mai arată că volumul serviciilor cu plată prestate populației a crescut nesemnificativ, în primul trimestru, cu 0,1%, până la 3,1 mld de lei.

Veaceslav Digol, director comercial Fidesco: Cumpărătorii se reorientează

Veaceslav Digol, director comercial al lanțului de magazine Fidesco din Chișinău și Bălți, spune că produsele ieftine sunt cele mai solicitate pe timp de criză.

„Cumpărătorii se reorientează de la segmentul mediu, la cel ieftin. Laptele, pâinea, produsele de

primă necesitate se vând în continuare, îndeosebi cele la prețuri mici. Practic nu mai avem cumpărători din clasa „lux”, iar cei din segmentul „mediu” migrează și ei spre prețuri mai mici”, spune Veaceslav Digol.

El afirmă că managerii rețelelor comerciale trăiesc o perioadă dificilă, care ar putea dura „nu un an și nu doi”.

„Am redus sortimentul. Nu mai importăm acum produse pentru un client sau doi. Aducem doar ceea ce se cumpără bine”, adaugă expertul.

DI Digol spune că principalii retaileri raportează deja de câteva luni scăderea vânzărilor cu 10-20% lunar.

Veaceslav Ioniță, expert IDIS „Viitorul”: Descreșterile sunt mai mari decât cele anunțate oficial

Economistul Veaceslav Ioniță pune la îndoială corectitudinea datelor statistice oficiale care arată că vânzările de alimente au crescut.

„Majoritatea indicatorilor indirecti, ca importurile și acumulările de TVA, sunt pe minus. De unde atunci s-au luat aceste date ce arată creșteri?”, se întreabă expertul.

Potrivit lui, „pur statistic” majorarea ar putea fi pusă pe seama comerțului din piețe, unde vânzările „nu se raportează, ci se evaluează”. „Dacă în structura generală, comerțului neorganizat i se acordă o

importanță mai mare, atunci evident că o să avem creșteri, pe când, de fapt, magazinele alimentare sunt pe minus”, afirmă dl Ioniță.

El spune că și datele despre scăderea cu cca 10% a comerțului cu mărfuri nealimentare ar fi eronate. „Descreșterile sunt mai mari decât cele anunțate oficial. În magazine sunt mai puțini clienți și asta se vede cu ochiul liber”, mai spune Veaceslav Ioniță.

DOSAR BUSINESS EXPERT

O cotă de 60 la sută în structura comerțului interior îi revine comerțului organizat, adică prin magazine și alte unități comerciale, iar 40 la sută - celui neorganizat, adică prin piețe, tarabe, etc.

Prețurile de consum au crescut anul trecut cu circa 7%. Pentru acest an, Guvernul estimase o inflație de cel mult 10%, iar Fondul Monetar Internațional și-a revizuit recent prognoza la 4%.

Autoritățile au afirmat de mai multe ori că Republica Moldova a evitat o criză în sectorul financiar, însă, recesiunea afectează industria și exporturile. De asemenea, țara primește mai puțini bani de la moldovenii care muncesc peste hotare, anterior remitențele ajungând la o treime din produsul intern brut.

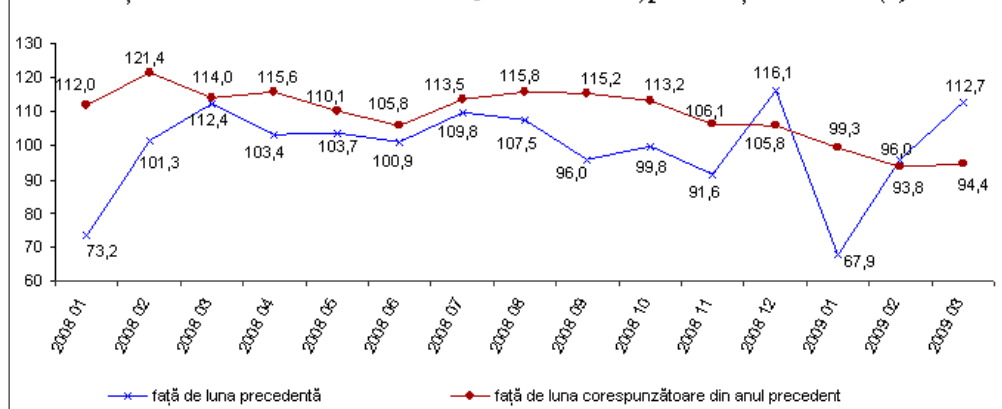
Potrivit datelor oficiale, 60% din vânzările cu amănuntul sunt concentrate în Capitală, 20% - în nord, 17% - în centru și sud, și 3% - în unitatea teritorial administrativă Găgăuzia.

În Republica Moldova sunt prezente câteva rețele mari comerciale, precum Metro Cash & Carry, Fourchette, Green Hills, Fidesco și Nr1.

Evoluția vânzărilor de mărfuri cu amănuntul prin unitățile comerciale

	Martie 2009			Ianuarie-martie 2009		Structura, %		Informativ: ianuarie-martie 2008 în % față de ianuarie-martie 2007 ¹
	mil. lei	în % față de:		mil. lei	în % față de ianuarie-martie 2008 ¹	2008	2009	
Valoarea vânzărilor de mărfuri cu amănuntul - total	1471,6	112,7	94,4	4189,1	95,7	100,0	100,0	115,6
din care:								
produse alimentare	535,4	106,2	104,7	1617,4	107,2	34,7	38,6	114,1
mărfuri nealimentare	936,2	116,8	88,7	2571,7	89,5	65,3	61,4	118,2

Evoluția indicilor lunari ai volumului de vânzări cu amănuntul, prin unitățile comerciale (%)

PROPRIETARUL CASEI

AI GRUĂ DE CASA ȘI BUNURILE DIN EA? ASIGURĂ-LE!

Compania Internațională de Asigurări „ASITO” îți oferă un produs exclusiv pe piața de asigurări – asigurarea „Proprietarul casei”!

„Proprietarul casei” este unica soluție de a proteja casa, apartamentul și bunurile din casă de:

- o calamități naturale,
- o avarii și incendii,
- o acte de vandalism și furt.

Cele 3 secțiuni îți permit să protejezi nu numai bunurile și casa ce-ți aparțin, dar și să recuperezi pagubele pricinuite vecinilor din neatenție sau avarie.

“ASITO” – O ASIGURARE DE TEMELIE!

Relați la telefonul: Tel.: 233 500

Energie ca-n Europa: între realități și iluzii

Memorandumul privind finalizarea negocierilor în vederea aderării Republicii Moldova la Comunitatea Energetică a fost semnat, la 29 aprilie, la Chișinău, de către Tudor Copaci, ministrul adjunct al Economiei și Comerțului din RM și Fabrizio Barbaso, directorul adjunct al Direcției pentru energetică și transport a Comisiei Europene.

Documentul este văzut de oficialii moldoveni ca „un ultim pas” necesar pentru a accepta Republica Moldova în Tratatul Comunității Energetice europene – un mecanism legal de creare a pieței energetice europene extinse.

Această Comunitate este deschisă oricărei țări care dorește să accepte regulile pieței energetice a Uniunii Europene și care are legături fizice directe la rețelele electrice și de gaz ale UE.

Aderarea la Comunitate ar permite „integrarea Republicii Moldova în piața energetică regională, sporirea securității energetice și restructurarea sistemului energetic”.

De facto, prin semnarea documentului, Chișinăul s-a angajat să conformeze acquis-ul energetic la normele europene, precondiție care ar permite sincronizarea ulterioară a rețelelor electrice și a celor de gaze.

Fabrizio Barbaso: „Aderarea Republicii Moldova la Comunitatea Energetică necesită schimbări foarte radicale”

„Aderarea Republicii Moldova la Comunitatea Energetică necesită schimbări foarte radicale a legislației din domeniul energetic, în măsură să ducă la sporirea securității furnizărilor de energie, creșterea competiției, etc.”, a declarat după semnarea documentului Fabrizio Barbaso, directorul adjunct al Direcției pentru energetică și transport a Comisiei Europene.

El a adăugat că prin semnarea memorandumului, Republica Moldova intră într-un orar „ambitios”, în care va trebui să-și ajusteze cadrul legislativ cu cel european.

„În baza rezultatelor obținute de RM va fi întocmit un raport, iar apoi toți membrii Comunității Energetice vor trebui să-și expună poziția vizavi de aderarea țării la organizație”, a subliniat oficialul european.

Fabrizio Barbaso a evitat să înainteze pronosticuri privind termenul aderării Republicii Moldova la structura europeană. „Nu este atât de importantă data aderării, cât procesul de reforme și implementarea noilor legi în Republica Moldova”, a menționat dl Barbaso.

Oficialul a mai adăugat că Moldova poate deveni prima țară care aderă la aceste proiect, după ce el a intrat în vigoare, în 2006.

Tudor Copaci: „Până acum nu avem restanțe față de Comunitatea Energetică”

Ministrul adjunct al Economiei afirmă că aderarea la Tratatul Comunității Energetice va permite țării să folosească „toate instrumentele Uniunii Europene, inclusiv cele financiare, pentru investiții în sistemul energetic”.

El a oferit ca exemplu posibilitatea obținerii unor fonduri din Programul de vecinătate al UE, în valoare de 130 mil de dolari, pentru proiecte de interconexiune ale liniilor energetice dintre RM și România.

Oficialul moldovean s-a arătat optimist în privința îndeplinirii obligațiilor față de organismul european. Potrivit lui Tudor Copaci, Guvernul a avizat deja legi noi cu privire la energia electrică și la gaze, care urmează să fie aprobate de noul Parlament, iar curând vor fi luate și alte măsuri.

„Până acum nu avem restanțe față de Comunitatea Energetică”, a adăugat Tudor Copaci.

Întrebat dacă România s-ar putea împotrivi aderării RM la Comunitate, având în vedere un conflict pe marginea unor datorii nestinse pentru curentul românesc livrat RM în anii 90, Tudor Copaci a spus: „nu văd probleme, cu atât mai mult că noi avem proiecte comune de construcție a liniilor de interconexiune, planuri grandioase de întărire a securității energetice din țările noastre”.

El a spus că și Centrala electrică de la Cuciurgan, situată pe teritoriul transnistrean necontrolat de Chișinău, nu constituie o problemă. „Sistemul energetic al Transnistriei este considerat ca al Republicii Moldova”, a menționat ministrul adjunct al Economiei.

Victor Parlicov: „Republica Moldova are de parcurs încă o cale extrem de lungă pentru a-și alinia piața energetică la cerințele europene”

Expertul în domeniul energetic al IDIS „Viitorul”, Victor Parlicov, spune că Guvernul este „orbit de prea mult optimism în ceea ce ține de sincronizarea pieței energetice cu cea a Uniunii Europene”.

„Încă de la fondarea Comunității Energetice s-a recomandat aspiranților să-și liberalizeze piața energiei electrice. Or, la noi acest proces a fost amânat deja de două ori”, explică analistul.

„Unicul lucru făcut în această direcție este crearea Agenției Naționale în Energetică, și aceasta privită uneori ca părtinitoare Guvernului. În rest, am rămas la nivelul anului 1991 în ceea ce ține de reglementarea și formarea unei piețe libere în tot cuvântul”, a mai adăugat Victor Parlicov.

Expertul mai spune că pe lângă partea legislativă, există și probleme de ordin tehnic. „Avem capacități reduse de export „în regim de insulă” în România, ceea ce este departe de o sincronizare a rețelelor”, mai adaugă dl Parlicov.

„Republica Moldova are de parcurs încă o cale extrem de lungă pentru a-și alinia piața energetică la cerințele europene”, a conchis analistul IDIS „Viitorul”.

DOSAR BUSINESS EXPERT

Tratatul Comunității Energetice a fost semnat la Atena, Grecia, la 25 octombrie 2005 și a intrat în vigoare pe 1 iulie 2006. Din Tratat fac parte membrii UE, Croația, Bosnia și Herțegovina, Serbia, Muntenegru, Albania, Kosovo și Macedonia. Republica Moldova, Norvegia, Turcia și Ucraina au fost admise în calitate de observatori în această organizație la sfârșitul anului 2006.

Tratatul Comunității Energetice acoperă sectoarele de electricitate, gaze naturale și produse petroliere și obligă membrii organizației să liberalizeze piețele atât pentru companii, cât și pentru consumatori, în anumite termene.

Republica Moldova importă două treimi din necesarul de curent și întreg volumul necesar de gaze naturale.

Până în 2009, energia electrică era importată din Ucraina, însă, în urma unei dispute privind tariful de import, Chișinăul a renunțat la producătorul ucrainean în favoarea Centralei de la Cuciurgan, situată în stânga Nistrului și necontrolată de autoritățile constituționale ale RM.

Energia electrică este distribuită în Capitală și la sud de către rețelele electrice ce aparțin companiei spaniole Union Fenosa, iar în centrul și nordul țării de rețelele aparținând statului.

Gazele naturale sunt importate din Rusia și sunt distribuite prin intermediul companiei Moldovagaz, în care gigantul rus Gazprom deține 50% plus o acțiune.

● Piața imobiliară

634 de locuințe au fost date în folosință, în primul trimestru

Un număr de 634 locuințe cu o suprafață totală de 76.9 mii metri pătrați au fost date în folosință în primul trimestru 2008 în Republica Moldova, în scădere cu 9.3% față de ianuarie-martie 2008, potrivit unor date ale Biroului Național de Statistică (BNS).

Construcția de locuințe a fost realizată de agenții economici din sectorul privat al economiei naționale, constituind 100% din volumul total al caselor de locuit date în folosință.

Repartiția pe fonduri de finanțare a locuințelor terminate relevă faptul că în primul trimestru locuințele construite din mijloacele proprii ale întreprinderilor a avut o creștere de 33.7%, în timp ce

pe alte segmente s-au înregistrat scăderi.

Populația a investit mai puțin în construcția de locuințe, însă ponderea acestora în total s-a ridicat la 70.1% din numărul total al locuințelor date în folosință, ce depășete cu mult cota din 2008 de 48,7% și 2007 de 58,3%.

Locuințe date în folosință pe surse de finanțare și medii de rezidență în ianuarie-martie 2009 se prezintă astfel:

	Locuințe date în folosință			Structura,%	
	numărul apartamentelor construite,unități	suprafața totală, mii m ²		ianuarie-martie	
		Total	în % față de ianuarie-martie 2008	2009	2008
Total	634	76,9	90,7	100,0	100,0
din care finanțate din contul:					
mijloacelor proprii ale întreprinderilor	262	23,0	133,7	29,9	20,3
mijloacelor proprii ale populației	372	53,9	88,8	70,1	71,7
din total în:					
mediul urban	524	63,5	94,5	82,6	79,3
mediul rural	110	13,4	76,6	17,4	20,7

Continuă să se construiască mai mult la orașe. În mediul rural au fost finalizate 110 case și locuințe (17.3 din total), în descreștere cu 23.4%, iar în mediul urban – 524 locuințe, în scădere cu 5.6%.

Sectorul construcțiilor în antrepriză a scăzut, în primul trimestru, cu 41,3%

Sectorul construcțiilor a scăzut în Republica Moldova, în primul trimestru, cu 41.3% față de aceeași perioadă din 2008, iar lucrările de construcții noi s-au redus și mai pronunțat, cu 48.1%, arată date ale Biroului Național de Statistică.

Organizațiile de antrepriză au efectuat lucrări de construcții-montaj în valoare de 599.7 mil. lei (în prețuri curente). Ponderea lucrărilor de construcții noi a constituit circa 74%, iar cota lucrărilor de reparații capitale – 25.3%.

Construcțiile de clădiri rezidențiale și nerezi-

dențiale au scăzut respectiv cu 36,2%, și 45,6%. Cel puțin 88,4% din lucrări au fost efectuate de agenții economici cu formă de proprietate privată.

Valoarea lucrărilor în antrepriză a înregistrat o reducere de 8,9 la sută, în anul 2008, după o creștere în ultimii zece ani, inclusiv cu 28,0% în 2004, 17,0% în 2005, 22,0% în 2006 și 18,0 în 2007. În anul trecut lucrările de construcții noi s-au redus cu 11,6%.

Cu 40,6% investiții mai puține în capital fix, în primul trimestru

Investițiile în capital fix în Republica Moldova s-au redus, în primul trimestru, cu 40.6% față de perioada similară a anului trecut.

Biroul Național de Statistică mai anunță că întreprinderile și organizațiile au investit în capital fix din contul tuturor surselor de finanțare 1 miliard 166.3 milioane de lei. În lucrările de construcție-montaj valoarea investițiilor a constiuit 596.4 mil. lei, iar în construcția de locuințe s-au investit 299.2 mil. lei, cu 30% mai puțin decât în primul trimestru 2008.

BNS mai arată că cele mai mari scăderi au fost înregistrate pe forma de proprietate străină, respectiv 59.2% și de către întreprinderile mixte – 51.1%. Agenții economici din sectorul nestatal al economiei naționale au realizat circa 76% din volumul total al lucrărilor de construcție-montaj și 100% din totalul caselor de locuit date în folosință.

Sursele principale de finanțare ale activității investiționale rămân a fi mijloacele proprii ale agenților economici și populației (61%) și investițiile străine (19%). Cea mai mare descreștere, respectiv 69,1%, s-a înregistrat pe finanțările de la bugetul de stat, în timp ce finanțările de la bugetele unităților administrativ-teritoriale sunt unicele care au înregistrat creștere – 123.2%.

Ritmul de creștere a investițiilor în capital fix au scăzut, în anul 2008, la cel mai redus nivel din ultimii opt ani, pe fondul efectelor crizei financiare internaționale ce s-au resimțit în sectorul de construcții moldovenesc în ultimul trimestru al anului.

Ce au făcut alții ca să iasă din criză și noi nu

Pentru depășirea dificultăților prin care trece economia mondială nu există o rețetă standard. O demonstrează modul în care variază, de la țară la țară, tacticile aplicate.

În Italia au fost reduse unele impozite pentru companii și au fost scutite de taxe orele suplimentare și primele pentru productivitate, fiind introduse, în același timp, ajutoare sociale pentru pensionari și familiile cu venituri reduse (inclusiv o primă de 120 de euro de Crăciun).

În Marea Britanie, fiecare persoană nou-angajată pe minimum șase luni le va aduce companiilor 2.500 de lire sterline, iar în Franța au fost introduse ajutoare pentru cei concediați și care nu au muncit suficient pentru a se califica pentru indemnizația de șomaj, precum și subvenții pentru familiile sărace.

Puse față în față cu criza, guvernele se întrec în căutarea soluțiilor salvatoare. În Grecia, de exemplu, salariile bugetarilor au fost înghețate și a fost introdusă o așa-numită „taxă anticriză” pe veniturile ridicate (peste 60.000 de euro pe an). „Se plătește o singură dată, variază, în funcție de venituri, între 1.000 și 5.000 de euro, va fi aplicată pentru 130.000 de contribuabili și va aduce 250 de milioane de euro în plus la buget”, a arătat ministrul de finanțe Yannis Papatthanassiou. În Slovacia se vor acorda subvenții pentru înlocuirea concedierilor cu locuri de muncă part-time, iar în Germania, subvenția pentru stimularea înnoirii parcului auto, de 2.500 de euro, a făcut să explodeze vânzările auto. Tot aici, noua politică fiscală va face ca taxele plătite de persoanele fizice să scadă, per ansamblu, cu circa trei miliarde de euro în acest an și cu șase miliarde de euro în 2010.

Rușii sprijină industria militară, japonezii - energia verde

Și în afara Uniunii Europene măsurile anticriză sunt extrem de variate. În Rusia, de exemplu, au fost dedicate combaterii efectelor crizei 10.000 de miliarde de ruble (circa 228 de miliarde de euro). Printre altele, vor fi finanțate dobânzile la creditele anumitor companii (în special din domeniul energetic și militar), vor fi acordate credite și subvenții în domeniul agricol, va fi ajutat industria auto (prin înnoirea parcurilor publice, subvenționarea dobânzii la creditele pentru achiziționarea de autoturisme produse pe plan local sau introducerea de taxe la importuri) și vor fi scăzute impozitele pentru IMM-uri.

Autoritățile de la Belgrad au anunțat investiții în infrastructură și finanțarea de către stat a salariului pe primul an pentru 10.000 de locuri de muncă nou-înființate. Decizii mai radicale a luat guvernul turc, care a redus TVA pentru au-

tovehicule și apartamente de până la 150 mp și l-a eliminat total pentru electrocasnice și mobilă. Ultima măsură a dus la o creștere a numărului de nunți planificate în acest an.

În nordul Europei, în Norvegia, a fost pus în practică un pachet de stimuli fiscali de circa trei miliarde de dolari. La mii de kilometri distanță, în Japonia, câteva zeci de miliarde de dolari din pachetul anticriză vor fi alocate proiectelor de energie verde și promovării culturii și turismului.

Anticriza la români

Printre cele mai importante măsuri luate până în prezent de **Guvernul României** împotriva efectelor negative ale crizei se numără alocarea a circa 20% din buget pentru investiții, creșterea accizelor la o serie de produse și introducerea impozitului forfetar. De asemenea, s-a decis prelungirea cu trei luni a perioadei în care se acordă indemnizația de șomaj, scutirea (pe o perioadă de maximum trei luni) de contribuțiile sociale și de impozitul pe venit a indemnizației de șomaj tehnic, introducerea pensiei minime sau înghețarea și plafonarea salariilor unor categorii de bugetari.

Deși des pomenite, nu s-au pus încă în practică nici scutirea de impozit pe profitul reinvestit, nici capitalizarea CEC și Eximbank, nici reducerea numărului de taxe și nici subvenționarea CAS pentru locurile de muncă nou-înființate.

Rezerva valutară a BNM continuă să scadă

Activele oficiale de rezervă au coborât la 1 miliard 86.67 milioane de dolari SUA, la situația de la 24 aprilie, după ce au scăzut în aprilie cu 45 mil. USD, relevă date ale Băncii Naționale a Moldovei (BNM).

De la începutul anului rezervele valutare s-au redus cu 35%, într-un ritm mai accelerat decât prognoza Fondul Monetar Internațional (FMI). La finele lunii decembrie 2008 rezervele totalizau 1 miliard 672.4 milioane de dolari SUA. Activele oficiale s-au redus ca urmare a intervențiilor cu vânzări pe piața valutară a BNM, care s-au redus în ultima lună, după ce s-a procedat la deprecierea lentă a monedei naționale.

O recentă misiune a FMI a revizuit în scădere prognoza privind rezervele valutare, de la 2.44 miliarde de dolari, cât estima în octombrie 2008, la 1.15 miliarde. Deși în valoare absolută, rezervele se vor reduce, ca acoperire a importurilor cota va crește până la 3,6 luni de importuri.

Studiul FMI “Consecințele crizei financiare mondiale pentru țările sărace”, elaborat în martie acest an în baza unor simulări a evoluției economiilor unor țări în funcție de impactul crizei, anticipa o reducere în 2009 a rezervelor valutare a Moldovei cu 614 mil. USD. Experții Fondului au simulat și un model mai sumbru pentru Republica Moldova - în cazul în care remitențele, exporturile și investițiile străine vor cădea brusc, atunci rezervele valutare ale țării s-ar putea diminua cu peste 1,3 mil. USD.

Criza globală împinge 35 milioane de oameni în sărăcie

După un deceniu de creștere economică solidă și reducere a sărăciei, țările Europei și Asiei Centrale (EAC) se confruntă în prezent cu efectele crizei economice și financiare globale, ce pot reîntoarce aproximativ 35 milioane de oameni în condiții de sărăcie și vulnerabilitate, sau circa o treime din populația ce a reușit să se detașeze de aceste fenomene în ultimii zece ani, a declarat Banca Mondială în cadrul briefingului său economic regional, desfășurat cu regularitate, la Adu-narea din primăvară a Băncii Mondiale/FMI.

Aproximativ 90 milioane din populația de 480 milioane a regiunii – circa 18% din populație – au scăpat de sărăcie și vulnerabilitate începând cu anul 1999. Însă aceste realizări sunt supuse riscurilor din cauza crizei financiare. Astăzi, circa 40% din cele 480 milioane continuă a fi considerate sărace sau vulnerabile. Însă se preconizează o creștere a numărului persoanelor sărace și vulnerabile în regiune, majorându-se cu aproximativ 5 milioane de oameni cu fiecare declin de 1% din PIB. Până la finele anului 2009, se așteaptă că sărăcia și vulnerabilitatea se vor majora cu 5%, ceea ce înseamnă o creștere cu aproximativ 25 milioane de oameni mai săraci sau vulnerabili. Această cifră va crește și în continuare cu 10 milioane, ajungând la 35 milioane de oameni până la sfârșitul anului 2010.

“O criză umană capătă proporții în regiunea Europa și Asia Centrală,” a declarat Shigeo Katsu, vicepreședinte al Băncii Mondiale pentru Europa și Asia Centrală. “În decursul celor 10 luni de criză țările au început să piardă realizările lor obținute în procesul reducerii sărăciei în ultimii 10 ani. Până la finele lui 2010, am putea constata, spre regret, un număr suplimentar de 35 milioane de oameni căzuți în capcana sărăciei și vulnerabilității. Aceasta este o criză umană ce decurge în mare parte neobservată în discuțiile despre ‘criza financiară și economică globală’.”

Europa și Asia Centrală sunt puternic afectate

Multe țări din Europa și Asia Centrală au intrat în criză. Deficitele relativ mari ale conturilor curente, nivelurile sporite de datorie externă, creșterea foarte rapidă a creditelor și o proliferare a consumului finanțat din împrumuturile în valută străină au generat vulnerabilități în țările din Europa Centrală și de Est (ECE), statele Baltice și unele din Comunitatea Statelor Independente (CSI). Pe de altă parte, reducerea drastică a prețurilor la mărfuri a adus creșterea economiilor puternice din estul regiunii (Rusia și Kazakhstan) la o oprire abruptă și a afectat considerabil părțile mai puțin prospere ale CSI.

Din aceste motive, țările EAC au fost afectate relativ devreme și cu un grad mai mare de profunzime față de alte regiuni în dezvoltare. În special, efectele crizei sunt resimțite prin trei mecanisme principale de transmitere – piața financiară, piața produselor și piața muncii. În sectorul financiar riscurile rollover pentru țările cu deficite mari ale conturilor curente și volatilitate pe piețele de schimb valutar au creat un mediu extrem de incert. Producția industrială s-a redus, unele țări confrun-tându-se cu un declin de peste 10% la începutul

anului 2009, comparativ cu situația de un an în urmă. Șomajul este în ascensiune, înregistrându-se disponibilizări fără precedent în unele țări și unele state se vor confrunta cu șomaj de peste 10% în viitorul apropiat. Aceasta afectează în special țările dependente de remitențe (de exemplu, Albania, Moldova, Tadjikistan). De exemplu, simulările actuale pentru Tadjikistan sugerează că un declin anticipat de 30% în volumul remitențelor s-ar putea solda cu o creștere de 5 puncte procentuale a numărului de persoane aflate în sărăcie.

La ce se poate aștepta regiunea

Ultimul deceniu a fost unul bun pentru regiune. Fiind ajutat de comerțul internațional și fluxurile forței de muncă, PIB regional a crescut cu două treimi față de nivelul său din 2000. Însă această creștere s-a dovedit a fi nedurabilă. Declinul în producție a căpătat proporții catastrofice. Previiziunile pentru creșterea economică globală în 2009 au fost diminuate considerabil, cu cele mai drastice ajustări ale creșterii pentru EAC.

“Aceasta va fi o criză mai profundă decât s-a preconizat și previziunile pentru Europa de Est și Asia Centrală pot fi prea optimiste,” a declarat Indermit Gill, economist principal pentru Europa și Asia Centrală, Banca Mondială. “Crizele precedente sugerează că fluxurile de capital nu se recuperează până la nivelurile de până la criză – astfel, ajustările necesare sunt mult mai mari decât cele anticipate. Ne putem aștepta că rezultatele crizei vor lăsa Regiunea schimbată – este probabil că rata creșterii de după criză va fi mai mică decât cea de până la criză.”

Acțiuni ce trebuie întreprinse

“Dacă accentul ar fi pus pe păstrarea locurilor de muncă, protecția populației și stabilizarea sectorului financiar, țările ar putea atenua impactul crizei și și-ar putea asigura o poziție de recuperare ulterioară,” a menționat Katsu.

Acțiunile de politici în domeniul social trebuie să constituie o prioritate pentru regiune. În multe țări din Europa de Est și Asia Centrală doi ani de prețuri în creștere la produse alimentare, cheltuieli sporite pentru agentul termic și recesiunea economică globală au fost însoțite de alte șocuri, precum calamități naturale și instabilitate politică. Efectele acestor crize reduc veniturile și afectează cheltuielile din sfera socială și sistemele de pensii, deși necesitatea de beneficii și șomajul cresc.

Menținerea canalelor deschise ale pieței muncii este necesară, dar nu și suficientă. Majoritatea țărilor EAC cheltuiesc sume mari pentru protecție socială și dispun de mecanismele necesare pentru

direcționarea mai bună a asistenței către cei săraci și vulnerabili. Programele de asistență socială și șomaj din EAC pot constitui părți integrante ale unui mecanism de răspuns la criză prin extinderea asistenței familiilor cu venituri mici în vederea asigurării consumului necesar și atenuării efectelor adverse ale șocurilor. Bugetele lor, împreună cu cele pentru servicii esențiale în învățământ și asistență medicală, trebuie protejate și sporite pentru utilizarea acestui potențial.

“Este clar că țările din Regiune trebuie să satisfacă necesitățile urgente ale cetățenilor săi,” a declarat Katsu. “Programele de creare a rețelelor de protecție socială – programe de alimentare în școli, proiecte de nutriție, transferuri bănești condiționate, bani plătiți în numerar pentru lucrări – sunt acum importante nu doar în timp de criză, dar și pe termen lung ele ajută la protecția celor săraci și permit țărilor să evite politici mai costisitoare sau ineficiente. În cazurile când programele sunt bine direcționate, nu sunt necesare sume exorbitante pentru protecția celor săraci. Costul lor – mai mic de 1 procent din PIB – poate parcurge o cale lungă și este un preț mic.”

Deși cheltuielile pentru stimulare fiscală pot fi posibile în unele economii, opțiunile pentru politici fiscale în EAC sunt limitate în timpul crizei. Menținerea canalelor de comerț deschise, ce au generat prosperitate în Regiune în ultimul deceniu, este cea mai promițătoare modalitate prin care țările EAC ar putea beneficia de programe de stimulare fiscală ce există în țările cu economii dezvoltate.

În final dar nu și în ultim rând, o provocare majoră rămâne a fi stabilizarea sectorului financiar – sursa inițială a crizei globale. Menținerea legăturilor strânse între piețele de capital este unica modalitate pentru ca țările EAC să-și poată finanța unele dintre necesitățile lor financiare. Sistemele bancare trebuie stabilizate. Deși amploarea problemei rămâne substanțială, Grupul Băncii Mondiale în parteneriat cu Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) și Banca Europeană pentru Investiții (BEI) au lansat o inițiativă de 31 miliarde de dolari SUA pentru sprijinirea restructurării și recapitalizării băncilor cu scopul de a oferi resursele necesare instituțiilor afectate de criza economică globală, a complementa acțiunile de răspuns la criza ale țărilor și a mobiliza asistență financiară rapidă, la scară largă și coordonată în vederea susținerii creditării pentru sectorul real al economiei prin grupuri bancare private, în special pentru întreprinderile mici și mijlocii.

Sursă: Banca Mondială

Ziarul electronic Business Expert este un proiect al Asociației Ziariștilor Economiști și al Clubului Presei Economice, desfășurat cu suportul PR companiei Profile.

Ziarul are o periodicitate bisăptămânală.

Business Expert este distribuit la peste 1200 de manageri ai companiilor din Republica Moldova.

Pentru amplasarea publicității și alte informații tel. 211868, 211869, buletin@businessexpert.md